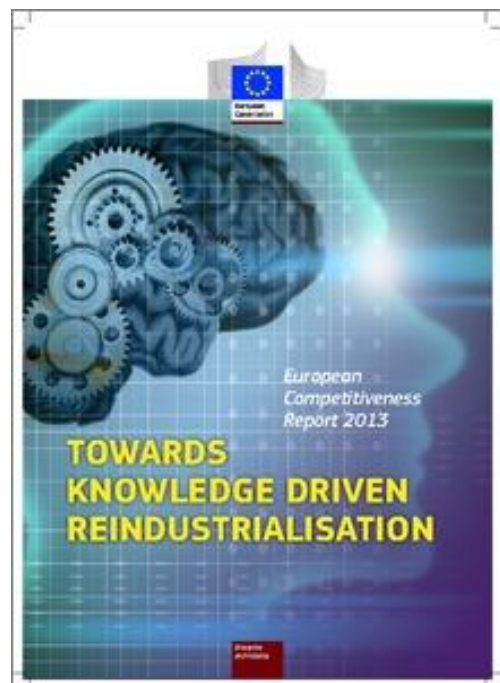

Arccal az ipar felé!

Elkészült az Irinyi terv. A feldolgozóipar aránya Magyarországon a mai 23,5 százalékról 2020-ra a GDP 30 százalékára fog emelkedni. Mi ez? Atavizmus? A történelem kerekének visszaforgatása? Az Európai Unióban 2011-ben a feldolgozóipar a GDP 15,5 százalékát adta (a tendencia csökkenő, 2001-ben még 18 százalék volt). Kritikusai azzal vádolják a kormányt, hogy szembemegy a nyilvánvaló nemzetközi trendekkel: 2001-ben az EU-ban a költségvetésből finanszírozott jóléti és a kereskedelmi szolgáltatások aránya a GDP-ben külön-külön még hasonló volt a feldolgozóiparéhoz, 2011-re azonban az előbbiek aránya nőtt, miközben az iparé az említett mértékben csökkent.

A kérdés azonban bonyolultabb annál, mintsem hogy egyszerűen kijelenthessük: a feldolgozóipar a gazdasági lecsúszás hordozója, a szolgáltatások pedig a felemelkedése. Az informatika (és idővel majd a mikrobiológia is) mindenhová behatol és idejét múlttá válik az a kategorizálás, mely a szolgáltatásokat tette meg a fejlődés csúcsának. Az ipar már nem az az alacsony képzettségen és béreken alapuló ágazat, mint korábban volt. Az intelligens robotok, okos gyárak, online szervizelés és informatikailag összekapcsolt eszközök rendszerét negyedik ipari forradalomnak (*industrialization 4.0*) nevezik.¹ A tömegtermelés mellett az új technológiák lehetővé teszik a termékek egyéni igényekre szabott gyártását is. A negyedik iparosítási hullám összekapcsolja a fizikai világot a virtuálissal és kihasználja a „big data”, az internet-adta adatbőség lehetőségeit.

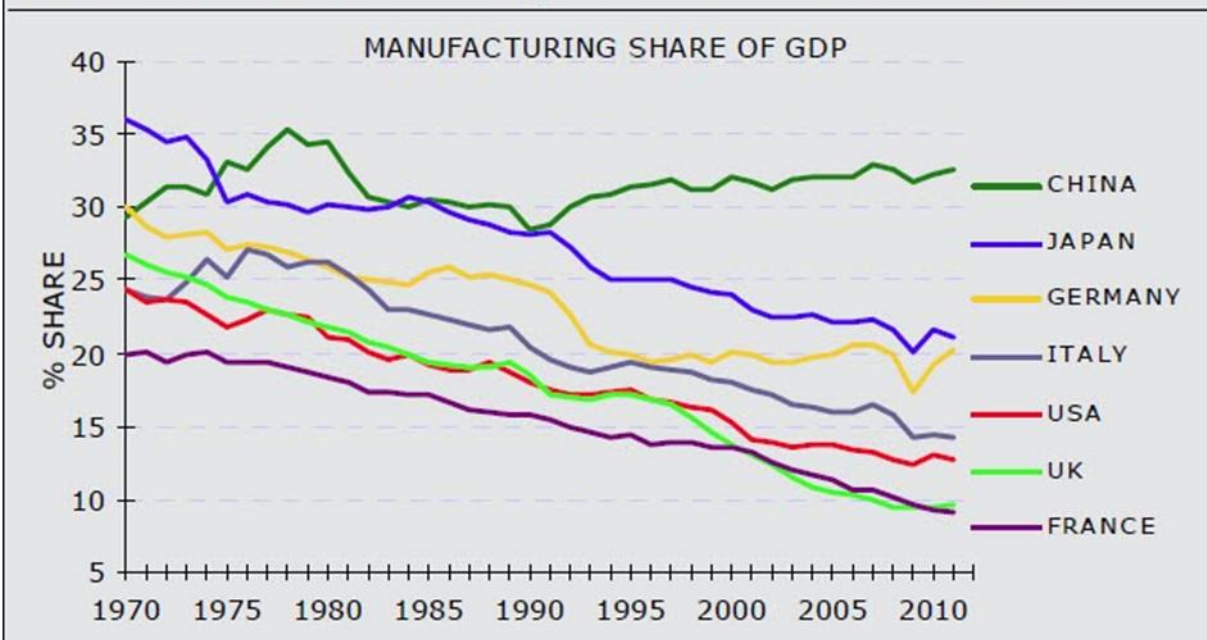
A múlt század kilencvenes éveire Kína a világ legnagyobb iparcikk-gyártó és exportáló országa lett. Még azt megelőzően Amerika és a fejlett Európa – látván a feltörekvő országok sikereit – arra a következtetésre jutott, hogy „hagyjuk a fejlődőket acélt, textilt és autót gyártani, mi majd átállunk a tudás- és technológia-igényes ágazatokra”. A 2008-ban kitört válság azonban Nyugaton sokkal súlyosabb volt, mint Keleten. Ez nem csak azzal magyarázható, hogy a bankszektor és a pénzügyi szolgáltatások a nyugati piacgazdaságokban nagyobb szerepet játszanak, mint a keletiekben, és az onnan kiinduló válság természetesen jobban sújtotta a nyugati országokat. (Az Egyesült Államokban például a válság előtt a megtermelt profit egynegyedét a bank- és pénzügyi szektor adta.) A Kelet „válságállósága” azzal is magyarázható, hogy – főként Kína gazdasága – nagyrészt a feldolgozóiparra épült.

---

¹ T – Systems. Industry 4.0: Production of the future. Jan 11, 2015, web

Exhibit 2

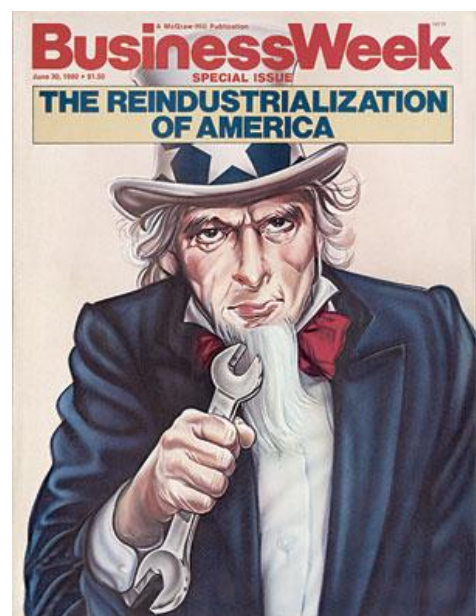
...But Manufacturing's GDP Share Did Fall

Source: UN, Morgan Stanley Research

Miközben a feldolgozóipar részesedése a GDP-ben a fejlett „ipari” országokban tartósan csökkent, Kínában nőtt, Japánban pedig a részarány-csökkenés egy jóval magasabb szint mellett ment végbe. Európában Németországot is kevésbé sújtotta a visszaesés, mert ott az ipar aránya jellemzően magasabb, mint máshol, közel 26 százalék, és nem csökkent. A német iparpolitika élen jár az IT alkalmazásában, a német gyáriparosok a Silicon Valley-be küldik tanulni a menedzsereket. Ezért a válság után mind Európában, mind Amerikában felmerült az újraiparosítás gondolata. A reindusztrializáció nem magyar találmány.

Az amerikai közgazdászok bevallották, hogy „átadtuk a feldolgozóipart a fejlődőknek, és ez most gondot okoz”. Dilemma elé kerültek: az innovációkba, az új technológiákba fektetnek, vagy felélesztik az elhalásra ítélt iparágakat.² Detroit tönkrement autóiparát nem lehet csak szolgáltatásokkal és hightech-kel pótolni. És nem csak Detroit került bajba, amerikai nagyvárosok sora, Cincinnatiól St. Louisig. Az újraiparosítást összekötik a lokális fejlesztéssel: a helyi gyártás automatizálásával, az ellátási láncok megerősítésével, a képződött hulladék újrafelhasználásával, s a törekvést „új regionalizmusnak” nevezik.

² Skroupa, Christopher B.: Reindustrialization of the US? Yes, and here's how. Forbes, March 5 2012.

Európában az újraparosításnak az a vezérmotívuma, hogy a modern gazdaságnak szüksége van a tudásalapú, versenyképes feldolgozóiparra.³ De más megfontolások is közrejátszanak: Kína és a feltörekvők felemelkedésének alapja az iparcikk-export volt. Ahogy azonban a fogyasztói igények megnövekednek ezekben az országokban, úgy mérséklődik az exportjuk, és ez veszélyezteti a fejlettek iparcikk-ellátását. A reindusztrializáció mellett szóló érv a globális együttműködés szállítási költségeinek a mérséklése is – amely azonban most, a 30 dollár alatti olajárnál nem játszik szerepet.

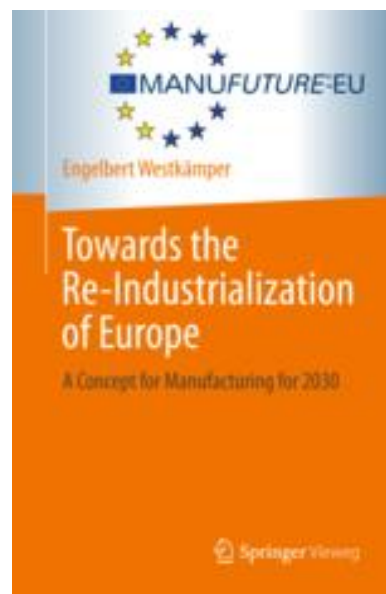
A magyar kormány iparfejlesztési stratégiája tehát beleillik a legújabb nemzetközi trendekbe, azzal a különbséggel, hogy itt nem kell újraéleszteni az ipart, hanem magasabb technológiai szintekre kell emelni. Ebből kiindulva az oktatásban a szakképzés irányába történt eltolódás is igazolható, sőt, előrelátásra utaló törekvés.

Gerő Ernő, a koalíciós kormány kommunista közlekedési minisztere 1947-ben kiadta a jelszót: Arccal a vasút felé! Az iparban pedig hamarosan elkezdődött a szovjet mintájú nehéziparosítás. Az ipari csúcstechnológiát akkortájt az esztergagép képviselte. Ma már csak múzeumokban, vagy néhány kisiparos pinceműhelyében látni belőle. Kedves bírálók, haladjunk a korrallal! Azzal vádolni a kormányt, hogy iparfejlesztési tervei a gazdasági lemaradást szolgálják, rosszindulatú, tudatlan, félrevezető kritika. Nem az ipari forradalom struktúráinak és technológiáinak a felélesztéséről van szó, hanem arról, hogy a modern gazdaságnak szüksége van a tudásalapú, versenyképes feldolgozóiparra.

Bp, 2016. márc. 21-

Kiss Károly
közgazdász és társadalomkutató

(Megjelent a Magyar Nemzet 2016. április 4-i számában)

---

³ Westkämper, Engelbert: Towards the Re-Industrialization of Europe. A Concept for Manufacturing for 2030. ManuFuture EU. Springer 2014